

Οουμαρνίτουκ

Ουαλπίρι, τα αρχέγονα όντα της «εποχής του ονείρου» είναι οι δύο Μαμανταμπάρι, πατέρας και γιος ή αδελφία, νοητοί ως περιπλανώμενες, ιπτάμενες μορφές, εκπολιτιστές των ανθρώπων, θεσμοθέτες απόκρυφων τελετουργιών.

Ι.Λ.

Οουμαρνίτουκ (Uumarnituq). Ο πρωτόπλαστος κατά τους Εσκιμώους, σύζυγος της Αακουλουουτζούσι*. Κατά μια εκδοχή του μύθου, ο Οουμαρνίτουκ και η γυναίκα του έπλασαν τα ζώα και ύστερα δημιούργησαν το ανθρώπινο γένος, που προόδευσε χάρη στην αξιοποίηση των μαγικών δυνάμεων του έναρθρου λόγου.

Ουπελλούρι (UPELLURI). Χουρριτικός και χεττιτικός γίγας*, νοητός στις αναλογίες του ελληνικού Άτλαντα*. Βλ.λ. Ουλλικουύμι.

Ουπουάουτ. (αιγυπτ. **Wpw3w.t, Uruaut**). Αιγυπτιακή θεότητα, νοητή ως μαύρη κυνηγετική σκύλα, σύμβολο του διαδόχου του θρόνου και συνοδός του φαραώ. Σχετίστηκε με τον ισιακό κύκλο, τόσο σε ρόλο παράλληλο με αυτό του Ώρου* όσο και σε αποκρυφιστικούς συμβολισμούς κατά τα μυστήρια του Όσιρη* στην Άβυδο. Οι δύο Ουπουάουτ συμβόλιζαν τη διττή υπόσταση της χώρας (Άνω και Κάτω Αίγυπτος).

Ουραίος (αιγυπτ. **W3dwt**, κοπ. **ETW, Uto** και **Uraeus**). Αιγυπτιακή θεότητα, νοητή ως κόμπρα, μυθολογούμενη ως «Κυρία των δύο χωρών» και γενεαλογούμενη ως κόρη του Ρα* και μητέρα του Ώρου*. Στα ελληνιστικά χρόνια ταυτίστηκε με τη Λητώ*.

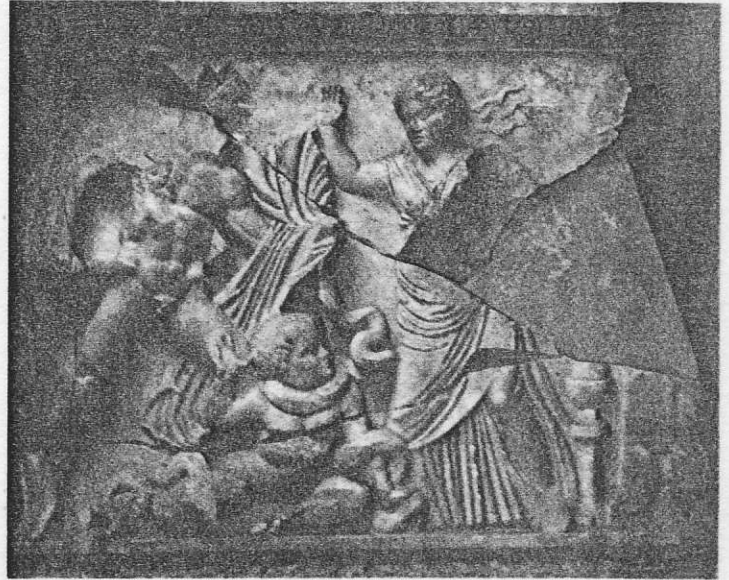
Ουρανία. Μια από τις εννέα Μούσες*, τιμώμενη ιδιαίτερα ως προστάτρια της Αστρονομίας. Βλ.λ. Μούσα.

Ουράνιοι θεοί ή θεοί του ουρανού. Θεοί που, διακρινόμενοι από τους θαλάσσιους* και τους χθόνιους* θεούς, υποτίθεται ότι κατοικούν μόλιμα στον ουρανό και συνδέονται με τα ποικίλα φαινόμενα της ατμόσφαιρας και του διαστήματος. Ο απέραντος και ανεξερεύνητος υπεργίγινος χώρος, το φως και η βροχή που, πέφτοντας από ψηλά επάνω στη Γη, δημιουργούν τις ποικίλες μορφές της ζωής, οι άνεμοι, οι θύελλες, οι καταιγίδες, ακόμα πιο πολύ οι αστραπές, οι βροντές και οι κεραυνοί, απειλή που ξεσπά με θανάτους, πνιγμούς, πλημμύρες και καταστροφή των αγαθών, τα φαινόμενα της μέρας και της νύχτας, του φωτός και του σκοταδιού, της χαράς και του δειλινού, της αλλαγής των εποχών και της ποικιλίας των καιρικών συνθηκών, ο ήλιος, το

φεγγάρι, τα άστρα, τα σύννεφα, το ουράνιο τόξο, κάθε ουράνιο σώμα και μετεωρολογικό φαινόμενο, η τάξη του και ο ρόλος του, όλα αυτά γέννησαν στη φαντασία του ανθρώπου πλήθος μορφές, που, όπως είναι νοητές, εξουσιάζουν τον ουρανό ως σύνολο ή επιτελούν ορισμένες λειτουργίες μέσα στον ουράνιο χώρο. Τέτοιοι θεοί στην αρχαία Ελλάδα, οι πιο πολλοί θεοί του φωτός, της μέρας και της νύχτας, ήταν ο ίδιος ο Ουρανός*, πολλοί Τιτάνες*, ο Ήλιος*, ο Υπερίων*, ο Απόλλων*, ο Φαέθων*, ο Αιθέρ*, ο Δίας*, ο Εωσφόρος*, η Σελήνη*, η Εκάτη*, η Άρτεμις*, η Πασιφάη*, η Φοίβη*, η Ηώς* κ.ά. Για ομοειδείς θεότητες των άλλων λαών βλ. στο Ευρετήριο τα λ. Ουράνιοι θεοί, Ηλιακοί θεοί, Σεληνιακοί θεοί κλπ.

Ουρανός. Θεός, νοητός ως πάντων πατήρ σε όλους σχεδόν τους λαούς. Στην επίσημη ελληνική θρησκεία είναι νοητός κυρίως με τη μορφή του μυθολογούμενου εγγονού του, του Δία*. Βλ.λ. Θεογονία.

Ουροβόρος (αιγυπτ. **Sd.m.r3** και **Mh.n.i3, Uroboros**). Αιγυπτιακή κοσμογονική μορφή, νοητή ως φίδι, το οποίο κατατρώγει την ουρά του, χαρακτηριζόμενο με τις περιφράσεις «Ουρά στο στόμα» και «Περιβάλλων την Γην», (πρβλ. τον ελληνικό Ωκεανό* και το γερμανικό φίδι του Μίντγκαρντ*). Ήδη στα χρόνια του Νέου Βασιλείου περιγράφηκε ως «Εκείνος ο οποίος αποκρύβει τις ώρες», δηλ. με τονισμό του αιώνιου και υπερχρονικού ως χαρακτηριστικό του, το οποίο συμβολιζόταν από τον διαγραφόμενο εξαιτίας της κίνησής του κύκλου. Αυτό συνδέεται στον παραλληλισμό του με τον Ήλιο, στον ταυτισμό του με τον Όσιρη* και το Θωτ* και στη μυθολόγησή του ως όριο μεταξύ του Κάτω* κόσμου και του έναστρου ουρανού. Σε πλαίσιο μονοθεϊστικού συμβολισμού θεωρήθηκε ως ανανέωση του κόσμου, εφόσον αυτό το φίδι θα εξόντωνε τον Άποφη*-Σηθ*. Σε ύστερα χρόνια παραλληλίστηκε και με τη Σελήνη*, απασχόλησε μαγικά κείμενα και μέσα στον ισιακό-μυθραϊκό κύκλο υπήρξε ιδιαίτερα συνενωτικό στοιχείο, εφόσον σχετίστηκε με τον Κρόνο*-Μίθρα*-Ζερβάν*-Αίωνα*. Η ελληνορωμαϊκή μυθολόγησή του υπήρξε ιδιαίτερα εκτεταμένη, και τότε ο Ουροβόρος προβλήθηκε εκτός της Αιγύπτου ως ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά σύμβολα της, σε σχέση με τις πυραμίδες και τους οβελίσκους. Στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες αποτέλεσε στοιχείο της Γνώσης (στο «Πίστις-Σοφία» νοήθηκε ως «εξωτερικό σκότος»), του ερμητισμού (βλ.λ. Ερμής Τρισμέγιστος), εφόσον είχε ήδη απασχολήσει την πανενωτική διδασκαλία του Ωσάνη. Το θέμα μεταφέρ-

Ο μικρός Οφέλης σφίγγεται θανάσιμα από ένα φίδι, ενώ η τροφός του Υψιπύλη και πιθανόν ο Λυκούργος τρέχουν να τον σώσουν. Ανάγλυφη παράσταση από σαρκοφάγο, 2ος αι. μ.Χ. (Κόρινθος, Αρχαιολογικό Μουσείο).

θηκε στον κοπτικό χριστιανισμό, διαδόθηκε μέσω της Νουβίας και της Μερύης σε αφρικανικούς λαούς, παραδόθηκε στους Αλχημιστές, το Ισλάμ και τις ισλαμικές επιστήμες και διασώθηκε σε μεσαιωνικά εσωτερικά και νεότερα τεκτονικά τάγματα.

K.M.

Ουρσαναμπί (Ursanabi). Μορφή γνωστή από το έπος Γκιλγκαμές* και νοητή στις αναλογίες του ελληνικού Χάρωνα*, που έργο του θεωρείται η διαπύρρωση των ψυχών από τον κόσμο των ζωντανών στον κόσμο των νεκρών.

Ούσινς (Usinš). Θεός της Λεττονίας, συνδεδεμένος με τον Αυγερινό και τον Αποσπερίτη, καθώς και με την άνοιξη και λατρευόμενος ως προστάτης των μελιούσων (πρβλ. τον ελληνικό Αρισταίο*). Κατά τον εκχριστιανισμό της Λεττονίας αφομοιώθηκε από τη μορφή του Αγίου Γεωργίου.

Ουτίξο (Utixo). Ουράνιος θεός των Οπτεντόταν της Ναμίμπια. Θεωρείται ως καλόβουλο πνεύμα, που στέλνει τη βροχή στους ανθρώπους, στους οποίους μιλάει με τη γλώσσα της βροντής.

Ουτναπιστιμ (Utnapistim). Ασσυρο-βαβυλωνιακός ήρωας, που αντιστοιχεί στον ελληνικό Δευκαλιώνα* (1) και στο βιβλικό Νώε. Βλ.λ. Ατραχασίς, Γκιλγκαμές και Ζιουσούντρα.

Ούτο. Βλ.λ. Ουραίος.

Ουτού (Utu). Συμερικός θεός του Ηλίου, ο οποίος από τα τέλη της 3ης προχριστιανικής χιλιετίας ταυ-

τίστηκε με τον ακκαδικό και ασσυροβαβυλωνιακό Σαμάς*. Το ίδιο το όνομα του θεού στα συμερικά σημαίνει ταυτόχρονα «Ήλιος», «Ημέρα» και «Φως». Τα βασικά χαρακτηριστικά του (δύση και μέσα από ειδική σήραγγα διέλευση από τον Κάτω* κόσμο, ταύτισή του εκεί με τον Νεργκάλ*, ανατολή, απονομή και εγγύηση δικαιοσύνης, πρβλ. τις ελληνικές δοξασίες για τον Ήλιο*) αναπτύχθηκαν περισσότερο στον ασσυριακό ομολόγο του. Στα συμερικά χρόνια έγινε προσπάθεια από το πολυθεϊστικό ιερατείο της Ουρούκ και του Ισίν να γενεαλογηθούν ως έκγονοι του ορισμένοι βασιλείς και ηγεμόνες της πολυθεϊστικής παράταξης (Ενμερκάρ, Λουγκάλπαντα*, Γκιλγκαμές*) και να επιβραβευθεί το καθεστώς Γκιλγκαμές από τον «Ήλιο της δικαιοσύνης», αλλά με περιορισμένη απήχηση. Κατά την τρίτη χιλιετία η θέση του Ουτού ήταν σημαντικότερη έναντι του Σιν* (σομερ. Νάννα*) σε σχέση με μεταγενέστερες περιόδους, πάντοτε όμως υποδεέστερη, εφόσον ο Ουτού και η Ισάρ, στην αστρική σημασία τους ως Ήλιος και Αφροδίτη είχαν γενεαλογηθεί ως παιδιά του θεού της Σελήνης. Κέντρα λατρείας του Ουτού ήταν οι πόλεις Σιπάρ στη Β. Βαβυλωνία και Λάρσα στη Συμερία.

K.M.

Ουτουκκού (σομερ. **UD.UG**, ασσυροβαβυλ. **U-tuk-ku, Utukku**). Συμερικός και ασσυροβαβυλωνιακός δαίμων*, του οποίου το όνομα σημαίνει κυριολεκτικά «πνεύμα νεκρού». Η καταγωγή της μυθολογίας του από το ιερατείο του Νεργκάλ* στην Κούτχα αποδίδεται στη συζήτηση μεταξύ Γκιλγκαμές* και